

Türk aydınlarından hatırı sayılır bir kesimin İslâm'la kavgalı olduğunu kimse inkâr edemez. Bunun en uç ifadesi, rahmetli halkbilimci Şükrü Günbulut tarafından "İslâm'ın gittiği yerde ot bitmez" cümlesiyle belirtilmişti. O, bugün bazı Alevi çevreleri gibi, Aleviliği Müslümanlık içinde saymıyordu. Bu tutum, Ortaçağ Osmanlısının toprak ve egemenlik kavgası nedeniyle Şiiliği ve Aleviliği İslâm dışında saymasına, karşı taraftan bir kabullenmedir.

Fakat aydınlarımızın İslâmiyet'le kavgası, Fransız aydınlanmacılığının etkisiyle Tanzimat aydınının Batı hayranlığı ile başladı. Namık Kemal kuşağı, bu konuda daha akılcı ve mantıklıydılar. Ardından gelen aydın kuşakları, Türkiye'nin geri kalmışlığını halkının Müslüman olmasına yordular. Düz bir mantıkla bakıldığında durum bunu gösteriyordu. İşte Müslüman olmayan Batı (Frenkler) ileri, yalnız Türkiye değil, bütün Müslüman coğrafyası karanlıklar içinde idi. Ziya Paşa bir şiirinde "Diyarı küfrü gezdim, beldeler kâşaneler gördüm/Dolaştım mülkü islâmı bütün viraneler gördüm" derken haksız değildi. Tanzimat'tan beri millete doğru yolu göstermekle görevli Türk aydınlarının görevi, İslâm Dünyası'ndaki bu geriliğin nedenlerini doğru yorumlamak, yeni bir uyanış, yenilenme ve zenginleşme ile birlikte kendi içindeki unsurlarla ve Batı ile yan yana yaşayabileceği yol ve yöntemleri bulup göstermekti.

İslâm'ı Yüceltmek Mi,Â

İslâm'dan Kopmak Mı?

Â

Osmanlıcılık, İslâmcılık, Türkçülük, Batıcılık, Sosyalizm akımları buna yanıtlar aradı. Bu dönemin iki temel sorusu, vatan ve milletle birlikte İslâm'ı yücelmek mi, yoksa İslâm'dan ruhen kopmak mı idi.Â Â İslâm'dan kopmaya karar verenler, İslâm'ın 12. Yüzyıla kadar yükseliş dönemi yaşadığını, bu tarihten sonra ticaret yollarının değişmesiyle Avrupalıların yeni hammadde ve insan gücü kaynaklarına erişmek için yollar arayıp bulduklarını, servetlerin Avrupa'ya aktığını, bununla bir burjuva sınıfı oluştuğunu, kapitalizmin teknolojiyi geliştirdiğini ve insanların zihinlerini de genişlettiğini hesaba katmadılar. İslâmiyet, tembellerin, uyuşuk insanların, tevekkül edenlerin diniydi... Öyle ki bazıları kimliklerinde İslâm yazsa da bu dinden tamamen soğudular. Sayıları az da olsa

bazıları Tefvik Fikret'in oğlu Halûk gibi Hıristiyan olmayı ve Hıristiyan bir çevrede yaşamayı tercih ettiler.

Â

1912 Balkan Savaşı'yla birlikte asıl sorun, mevcut vatan topraklarının elde tutulmasına dönüştü. Birinci Dünya Savaşı'na Almanların emrivakisiyle girilmesi ve savaşın da kötü yönetilmesi medeniyle imparatorluk çöktü. Türkiye tarihinin yalnız kahramanlıklar üretmekle kalmayıp, yaşamak için de formüller üreten Kurtuluş Savaşı, "Nasıl kurtuluruz?" sorusuna anlamlı bir yanıt yarattı: Dillerin, mezheplerin kardeş olduğu, birbirini sayıp sevdiği Tam bağımsız ve medeni bir Türkiye. Kurtuluş Savaşı'nda her çevrenin savunduğu temel hedef buydu.

Â

Batıcı aydınların bir kısmı, bu savaşta kalpaklısı ile sarıklısının, İttihatçısı, Türkçüsü ile sosyalistinin Meclis'te bir araya gelmesini, Konya Mevlana postnişini ile Hacıbektaş dedesinin Meclis başkan yardımcılıklarını paylaşmasını geçici bir uzlaşma olarak görüp buna razı olmak zorunda kaldılar.

Zaferden sonra bu birliktelik dağıtıldı. Yeni iktidar döneminin tarih yazıcıları, Kurtuluş Savaşı'nda İslâmi çevrelerin düşmanla işbirliği halinde olduğunu, dolayısıyla onların yeni devletin temellerinde bir harçlarının olmadığını savundular. Günümüzde de hâlâ geçerliliğini koruyan bu iddia hiç de doğru değildi. Vatani savunmak için göreve çağrılan ve buna katılan halk, Müslüman'dı. Bunun için onların Türk kimliklerinden çok Müslüman kimliklerine vurgu yapıldı. "Vatanımız ve dinimiz tehlike altındadır" denildi. Hem politik, hem de kültür olarak yüzünü Batı'ya dönmüş olan yeni rejim, İslâmiyetle ilgili bazı denemelere girişti. Dinde reform bunlardan biriydi. Tevhidi Tedrisat Yasası'nda devletin açmakla zorunlu olduğu imam hatip okulların mevcudu gitgide azaltıldı ve "öğrenci yokluğundan" 1930'larda temelli kapatıldı. Din dersleri, yeni bir yorumla bir süre daha köy okullarında okutulurken, gene 1930'ların ortalarında bu ders de kaldırıldı. Devlet erkinin içinde İslâmi bütün ritüelleri reddedildi. Devlet halka, yalnız sınıfsal olarak değil, kültürel olarak da yabancılaştı. Batılılar, Yeni Türkiye'nin bu durumuna övgüler düzdüler. Daha da hoşlarına giden, Rejimin, Fas'tan Hindistan'a kadar İslâm coğrafyası ile de bağını koparması idi. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da Batı'ya kapağı atarak savunmasını emperyalist NATO'ya teslim etti. Oysa Mustafa Kemal Paşa, Batı

emperyalizmiyle savaştığı 1922'de sıcak bir dayanışma içinde olduğu milletlerin yanındaydı ve Türkiye'nin bir Doğu ülkesi olduğunu açıkça ilan etmişti.

Â

Tanzimat döneminin Batı hayranlığı mirasını daha da koyulaştırıp devam ettiren aydınlar, halkı Müslüman olan bir ülkede, laiklikle inançlı insanlar arasındaki dengeyi iyi kuramadılar.Â İslâm'a bu mesafeli duruş, ezilen Müslüman milletlerin bağımsızlık savaşlarını da içeriyordu. Öyle ki, Türkiye, Cezayir için yapılan bağımsızlık oylamasında Fransız emperyalistlerinin lehine oy kullandı. Oysa Türkiye'nin yapması gereken, Kurtuluş Savaşı'nda İslâm Dünyası ile oluşan birlikteliğini, dayanışmasını emperyalist Batı'ya karşı sürdürmesiydi.

Kemalist aydınlara yönelen suikastlar, Sivas katliamı gibiÂ bazı gerici hareketler, İslâmiyet adına yapıldığından aydınların bir kısmında “Müslüman laik olamaz” yargısını pekiştirdi. İlginçtir ki aynı söylem İslâmcıların da dilindeydi. “Müslüman laik olmaz!”

Hem Yanlış, Hem Tehlikeli

1 Temmuz 1994 günü idi. (20 yıl geçmiş) Ertesi gün Sivas Katliamının birinci yıldönümü vesilesiyleÂ Sanatçılar Kurultayı toplanacaktı. Yazışleri yönetmeni olduğum dergiÂ adına bu kurultayda laiklikle ilgili bir konuşma yapacaktım. Bildirimi yazı kurulunda okudum.Â BundaÂ “Müslümanlar laik olamaz” görüşünün hem yanlış, hem tehlikeli olduğunu belirtiyordum. Kurul bu paragrafı bildiriden çıkarmaya karar verdi. Ben de onu kurultayda sunamayacağımı belirttim. Konuşmayı yapma görevini başka bir arkadaşına verdik. Fakat bu yanlış görüşlerle mücadele etmek, benim için hayati bir zorunluluktu. 4 Temmuz günü Aydınlik dergisineÂ gönderdiğim “Laikliğe Halkın Penceresinden Bakmak” yazısında konuyu yeniden ele aldım. Halkın zaten laik olduğunu, laik olmayanların Müslüman halk değil, küçük bir grup olduğunuÂ anlattım. Yazı ikinci sayfada “Tartışma” köşesinde yayımlandı.

Â

Aydınlar İslâm'la Barışmalıdır

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Cuma, 27 Haziran 2014 11:07 -

Turan Dursun Araştırma ve İnceleme Yarışmasına gelen ürünlerin neredeyse tamamına yakını İslâmiyet'in ne kadar kötü bir din olduğu ve buna karşı savaş açmak gerektiği tezi üzerine oturuyordu. Ben de bu çalışmalarını değerlendiren beş kişilik kurulda yer alıyordum. Raporlarımda ve toplantılarda bu görüşün yanlış olduğunu anlatmaya çalışıyordum. Nihayet, 29 Eylül 2001 günü, İstanbul'da bu yarışmanın ödül töreninde görüşlerimi bir topluluğa anlatmaya cesaret ettim. Konuşmamın başlığı, bu yazımın başlığıyla aynıydı: "Aydınlar, İslâm'la Barışmalıdır" Görüşlerimi, bir sayfalık girişten sonra 15 madde halinde, net olarak sundum. Ok yaydan çıkmıştı bir kere...

Â

Ödül törenine gelmiş 40 kişilik bir dinleyici topluluğu için bunlar yeni düşüncelerdi. Dikkatle dinlediler. Bir kısmı görüşlerimi dikkate değer buldu, bir kısmı ise yanlış bulunduğunu söyledi.Â

Yedi yıl sonra "Türkiye'nin Bağımsızlık Mücadelesinin İhtiyaçları Açısından Din Sorunu" başlıklı daha etraflı bir yazı kaleme aldım ve bu yazı Teori dergisinin Ocak 2001 tarihli sayısında yayımlandı. Fakat sonraki sayıda yazımda savunduğum görüşlerin yanlış olduğu belirtilerek buna cevap veren iki yazı yayımlandı ve benim hakkımdaki eleştirilere devam edileceği yazıldı. Aydınların İslâm'la barışması düşüncesine karşı neredeyse bir savaş açılmıştı. İslâmlığın yapı olarak emperyalizmle işbirliğine elverişli olduğu gibi görüşlerle bile karşılaştım. Günümüzdeki bazı tartışmalara bakılırsa bu görüş hâlâ savunuluyor!

Aydınlar İslâm'la neden barışmalıydılar? Bunu gelecek yazıya bırakmam gerekecek.